चतुर्भिः सहितः पुत्रैर्भानोरेवान्वयस्तुभः। निशा त्वजनयत् कन्यामग्नीषोमावुभौ तथा। १४१९०
भानोरेवाभवद्भार्य्या सुषुवे पञ्च पावकान्। पूज्यते हविषाऽग्रेण चातुर्म्मास्येषु पावकः।
पर्ज्जन्यसहितः श्रीमानग्निर्व्वैश्वानरस्तु सः। अस्य लोकस्य सर्व्वस्य यः प्रभुः परिपठ्यते।
सोऽग्निर्व्विश्वपतिर्नाम द्वितीयो वै मनोः सुतः। ततः स्विष्टं भवेदाज्यं स्विष्टकृत् परमस्तु सः।
कन्या सा रोहिणी नाम हिरण्यकशिपोः सुता। कर्म्मणाऽसौ बभौ भार्य्या स वह्निः स प्रजापतिः।
प्राणानाश्रित्य यो देहं प्रवर्त्तयति देहिनां। तस्य सन्निहितो नाम शब्दरूपस्य साधनः। १४२९५
शुक्लकृष्णगतिर्द्देवो यो बिभर्त्ति हुताशनं। अकल्मषः कल्मषाणां कर्त्ता क्रोधाश्रितस्तु सः।
कपिलं परमर्षिञ्च यम्प्राहुर्यतयः सदा। अग्निः स कपिलो नाम साङ्ख्ययोगप्रवर्त्तकः।
अग्रं यच्छन्ति भूतानां येन भूतानि नित्यदा। कर्म्मस्विह विचित्रेषु सोऽग्रणीर्व्वह्निरुच्यते।
इमानन्यान् समसृजत् पावकान् प्रथितान् भुवि। अग्निहोत्रस्य दुष्टस्य प्रायश्चित्तार्थमुल्बणान्।
संस्पृशेयुर्यदाऽन्योऽन्यं कथञ्चिदायुनाऽग्नयः। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या वै शुचयेऽग्नये। १४२००
दक्षिणाग्निर्यदा द्राभ्यां संसृजेत तदा किल। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या वै वीतयेऽग्नये।
यद्यग्नयो हि स्पृश्येयुर्निवेशस्था दवाग्निना। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या तु शुचयेऽग्नये।
अग्निरजस्वला वै स्त्री संस्पृशेदग्निहोत्रिकं। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या दस्युमतेऽग्नये।
मृतः श्रूयेत यो जीवः परेयुः पशवो यदा। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या सुरमतेऽग्नये।
आर्त्तो न जुहुयादग्निं त्रिरात्रं यस्तु ब्राह्मणः। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या स्यादुत्तराग्नये। १४२०५
दर्शञ्च पौर्णमासञ्च यस्य तिष्ठेत् प्रतिष्ठितं। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या पथिकृतेऽग्नये।
सूतिकाऽग्निर्यदा चाग्निं संस्पृशेदग्निहोत्रिकं। इष्टिरष्टाकपालेन कार्य्या चाग्निमतेऽग्नये।
इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि मार्कण्डेयसमास्यापर्व्वणि आङ्गिरसे विंशत्यधिकद्विशततोऽध्यायः॥ २२० ॥
॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ आपस्य दुहिता भार्य्या सहस्य परमा प्रिया। भूपतिर्भुवभर्त्ता च जनयत् पावकं परं।
भूतानाञ्चापि सर्व्वेषां यं प्राहुः पावकं पतिं। आत्मा भुवनभर्त्तेति सान्वयेषु द्विजातिषु।
महताञ्चैव भूतानां सर्व्वेषामिह यः पतिः। भगवान् स महातेजा नित्यं चरति पावकः। १४२१०
अग्निर्गृहपतिर्नाम नित्यं यज्ञेषु पूज्यते। हुतं वहति यो हव्यमस्य लोकस्य पावकः।
अपां गर्भो महाभागः सत्त्वभुग्यो महाद्युतः। भूपतिर्भुवभर्त्ता च महतः पतिरुच्यते।
दहन्मृतानि भूतानि तस्याग्निर्भरतोऽभवत्। अग्निष्टोमे च नियतः क्रतुश्रेष्ठो भरस्य तु।
स वह्निः प्रथमो नित्यं देवैरन्विष्यते प्रभुः। आयान्तं नियतं दृष्ट्वा प्रविवेशार्णवं भयात्।
देवास्तत्राधिगच्छन्ति मार्गमाणा यथादिशं। दृष्ट्वा त्वग्निरथर्व्वाणं ततो वचनमब्रवीत्। १४२१५
देवानां वह हव्यं त्वमहं वीर सुदुर्ब्बलः। अथ त्वं गच्छ मध्वत्तं प्रियमेतत् कुरुष्व मे।
प्रेष्य चाग्निरथर्व्वाणमन्यं देशं ततोऽगमत्। मत्स्यास्तस्य समाचख्युः क्रुद्धस्तानग्निरब्रवीत्।